

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА**

Бопко Ігор Зеновійович

УДК 378.22:33(043.3)

**ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ГУМАНІТАРНОГО ПРОФІЛЮ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ
СЕРЕДОВИЩІ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

**Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук**

Тернопіль - 2013

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент
Калаур Світлана Миколаївна,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка, доцент кафедри соціальної педагогіки.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Гура Олександр Іванович,
Класичний приватний університет,
проректор з науково-педагогічної роботи,
м. Запоріжжя;

кандидат педагогічних наук, доцент
Воротняк Людмила Іванівна,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія,
доцент кафедри іноземної мови.

Захист відбудеться 28 березня 2013 р. о 12.00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.053.03 у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка (зала засідань, вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027).

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка за адресою: вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027.

Автореферат розісланий 27 лютого 2013 р.

В. о вченого секретаря
спеціалізованої вченої ради

Й. М. Гушулей

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Складовою ступеневої освіти, що забезпечує підготовку фахівців з поглибленими знаннями, які володіють методами та засобами наукових досліджень, уміннями самостійно на високому рівні виконувати наукову, педагогічну та управлінську діяльність, є магістратура. Магістр повинен бути підготовленим до професійної діяльності в науково-дослідних інститутах, лабораторіях на посадах наукових співробітників та до викладацької діяльності у вищих навчальних закладах. Важливість професійної підготовки висококваліфікованого викладача гуманітарного профілю у сучасній системі освіти України визначається тим, що відбувається поступова втрата духовно-моральних, історичних та культурно-гуманітарних пріоритетів і цінностей у суспільстві.

Сучасна підготовка майбутніх магістрів базується на теоретичних засадах (нормативні та вибіркові дисципліни), практичній підготовці та магістерській роботі (науково-дослідницька робота) і спрямована на створення умов для творчого розвитку обдарованої особистості і підготовку фахівців за такими напрямками діяльності: науково-дослідницький (творчий), науково-педагогічний, управлінський (виробничий). Серед напрямів підготовки магістрів для всіх спільним є науково-дослідницький, що передбачає усвідомлення майбутніми магістрами гуманітарного профілю взаємозв'язку між освітою та наукою, особистісної значущості у виявленні та розв'язанні наукових проблем. Процес розглядається в інформаційному середовищі вищого навчального закладу, оскільки нині відбувається інформатизація усіх сфер життя суспільства, що вимагає нового рівня організації науково-дослідницької діяльності майбутніх фахівців. Проте, висвітлення питань використання фахівцями потенціалу засобів інформаційного середовища у науково-дослідницькій діяльності є поодинокими і недостатньо реалізованими у дослідженнях науковців, що виявляється у відсутності теоретично визначеної педагогічної технології, науково обґрунтованих педагогічних умов, впровадження яких забезпечить якісну підготовку магістрів.

Проблема підготовки науково-педагогічних кадрів у магістратурі знайшла відображення у працях К. Балабанова, Л. Бачієва, В. Вакулєнко, Л. Воротняк, О. Гури, Л. Лебедик. Сутність та умови ефективного формування готовності майбутніх учителів до науково-дослідницької роботи висвітлено у публікаціях В. Борисова, З. Ісаєвої, Г. Кловак, Л. Коржової, Є. Кулика, В. Лазарева, Є. Макагон, Є. Муравйова, Н. Ставрїнової та ін. У дослідженнях Н. Апатової, Л. Романишиної значна увага приділена науковим основам технології навчання з використанням інформаційних технологій.

Дослідження спрямоване на виявлення та усунення суперечностей, які існують у підготовці магістрів, між: рівнем готовності магістрів гуманітарного профілю до науково-дослідницької діяльності та сучасними вимогами до їх професійної підготовки у світлі положень Болонського процесу; потребою впровадження інформаційних технологій у професійну підготовку майбутніх

магістрів гуманітарного профілю та можливостями реалізації цього процесу у вітчизняній вищій школі; багатогранністю та складністю формування готовності до науково-дослідницької діяльності майбутнього магістра гуманітарного профілю в інформаційному середовищі й недостатньою розробленістю в сучасній педагогічній науці та практиці новітніх технологій, спрямованих на забезпечення ефективності цього процесу.

Актуальність проблеми, її важливість для розв'язання науково-практичних завдань розвитку вищої освіти в Україні зумовили вибір теми дисертації «Формування готовності до науково-дослідницької діяльності майбутніх магістрів гуманітарного профілю у інформаційному середовищі».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертації відповідає тематичному плану наукових досліджень Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка з проблеми «Організація навчально-творчої діяльності з використання сучасних освітніх, педагогічних та інформаційних технологій у системі неперервної освіти» (№ 0196U012548), затверджена вченою радою Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (протокол № 1 від 31.08.2011 р.) й узгоджено Міжвідомчою радою з координації наукових досліджень з педагогічних та психологічних наук в Україні (протокол № 7 від 27.09.2011 р.).

Об'єктом дослідження є професійна підготовка майбутніх магістрів до науково-дослідницької діяльності.

Предметом дослідження є педагогічні умови формування готовності до науково-дослідницької діяльності в інформаційному середовищі майбутніх магістрів гуманітарного профілю.

Мета дослідження – обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови формування готовності до науково-дослідницької діяльності майбутніх магістрів гуманітарного профілю в інформаційному середовищі та модель такого процесу.

Відповідно до об'єкта, предмета та поставленої мети визначено такі **завдання дослідження**:

1. На основі аналізу теорії і практики дослідити зміст підготовки до науково-дослідницької діяльності в інформаційному середовищі майбутніх магістрів гуманітарного профілю.
2. Удосконалити критерії та показники рівнів сформованості готовності до науково-дослідницької діяльності майбутніх магістрів гуманітарного профілю в інформаційному середовищі.
3. Визначити та теоретично обґрунтувати педагогічні умови формування готовності до науково-дослідницької діяльності майбутніх магістрів гуманітарного профілю в інформаційному середовищі.
4. Розробити та експериментально перевірити модель формування готовності до науково-

дослідницької діяльності в інформаційному середовищі майбутніх магістрів гуманітарного профілю та педагогічні умови її дієвості.

Для розв'язання поставлених завдань використано комплекс **методів дослідження:** *теоретичні* – аналіз, синтез, систематизація, порівняння, моделювання та узагальнення – для опрацювання наукових джерел, визначення сутності та особливостей організації навчально-виховного процесу у магістратурі, побудови моделі; *емпіричні* – спостереження, анкетування, опитування, педагогічний експеримент, вивчення результатів науково-дослідницької діяльності, що забезпечило вивчення стану зазначеної проблеми на практиці, визначення впливу педагогічних умов на рівень сформованості готовності до науково-дослідницької діяльності; *математичні* – кількісна обробка результатів дослідження з використанням критерію Пірсона.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

- *вперше* теоретично обґрунтовано й визначено сукупність педагогічних умов, реалізація яких забезпечила готовність майбутніх магістрів гуманітарного профілю до науково-дослідницької діяльності в інформаційному середовищі (створення інформаційного середовища ВНЗ на засадах особистісно-орієнтованого підходу; поетапне формування у майбутніх магістрів гуманітарного профілю позитивного внутрішнього ставлення до науково-дослідницької діяльності в інформаційному середовищі; впровадження компетентнісного підходу у підготовку майбутніх магістрів гуманітарного профілю до науково-дослідницької діяльності; спрямованість спецкурсу «Практикум. Вступ до написання магістерської роботи» на вдосконалення практичних умінь науково-дослідницької діяльності магістрантів гуманітарного профілю) та розроблено модель такого процесу, яка охоплює: напрями підготовки майбутніх магістрів гуманітарного профілю, мету, методи і засоби її досягнення, сформовані вміння, шляхи активізації науково-дослідницької діяльності, педагогічні умови, складові інформаційного середовища, компоненти, рівні готовності та результат;

- *удосконалено* компоненти формування готовності до науково-дослідницької діяльності майбутніх магістрів гуманітарного профілю в інформаційному середовищі (мотиваційний, комунікативно-інформаційний, креативний, операційно-діяльнісний) та їх показники;

- *конкретизовано* критерії (якість написання та захисту магістерської роботи; сформованість компонентів та рівнів готовності до науково-дослідницької діяльності; загальний рівень професійної готовності) та рівні сформованості готовності до науково-дослідницької діяльності майбутніх магістрів гуманітарного профілю в інформаційному середовищі (високий, достатній, середній, низький);

- *дістав подальшого розвитку* зміст понять «підготовка майбутніх магістрів гуманітарного профілю», «науково-дослідницька діяльність майбутніх магістрів гуманітарного профілю», «готовність до науково-дослідницької діяльності у інформаційному середовищі».

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці і впровадженні у практику роботи вищих навчальних закладів спецкурсу «Практикум. Вступ до написання магістерської роботи» для підготовки майбутніх магістрів гуманітарного профілю та моделі формування готовності до науково-дослідницької діяльності майбутніх магістрів. Матеріали спецкурсу можуть бути використані при вивченні дисциплін «Педагогіка вищої школи», «Вища освіта і Болонський процес», «Методологія та методика педагогічного дослідження», «Менеджмент та маркетинг сучасної освіти», «Іноземна мова професійного спрямування», «Актуальні проблеми педагогіки початкового навчання». Результати і теоретичні положення роботи можуть бути використані для розробки навчальних програм та підготовки навчально-методичних матеріалів для вищих навчальних закладів, які готують магістрантів.

Обґрунтовані в дослідженні результати **впроваджено** в практику навчально-виховного процесу Мукачівського державного університету (довідка № 2626 від 31 жовтня 2012 р.), Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (довідка № 1338–33/03 від 20 листопада 2012 р.), Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (довідка № 855 від 26 листопада 2012 р.), Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (довідка № 45 від 19 жовтня 2012 р.), Державного вищого навчального закладу «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» (довідка № 1107 від 22 листопада 2012 р.).

Апробація результатів дослідження здійснювалася на міжнародних науково-практичних конференціях: – «Професіоналізм педагога в контексті Європейського вибору України: якість освіти – основа конкурентоспроможності майбутнього фахівця» (м. Ялта, 2011 р.); «Розвиток особистості та професіоналізму фахівця в системі неперервної освіти в контексті викликів ХХІ ст.» (м. Чернівці, 2011 р.); «Духовна культура особистості: креативні освітні технології» (м. Вінниця, 2011 р.); «Дні науки – 2012» (м. Прага, 2012 р.); «Засоби і технології сучасного навчального середовища» (м. Кіровоград, 2012 р.); а також на звітних наукових конференціях кафедри педагогічної майстерності та освітніх технологій Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Публікації. Основні результати дослідження відображено в 9 одноособових наукових публікаціях (8 – опубліковано у наукових фахових виданнях, 1 – у збірнику матеріалів конференції).

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (213 позицій, з них 4 – іноземними мовами). Загальний обсяг дисертації становить 239 сторінок, основний текст викладено на 172 сторінках. Дослідження містить 10 рисунків, 18 таблиць, 11 додатків на 39 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність і доцільність теми дослідження, визначено його об'єкт, предмет, мету, завдання та методи дослідження, наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, а також їх апробацію.

У **першому розділі** – «Підготовка до науково-дослідницької діяльності майбутніх магістрів як педагогічна проблема» – розглянуто питання про теоретичні основи підготовки магістрів гуманітарного профілю до роботи в інформаційному середовищі, особливості готовності майбутніх магістрів до науково-дослідницької діяльності.

Для забезпечення професійної підготовки компетентного фахівця, доцільним є запровадження ступеневої вищої освіти, з урахуванням входження України в ринкові відносини, демократизації суспільства, тенденцій підвищення мобільності майбутніх магістрів і викладачів, глобалізації ринку праці (М. Згуровський, В. Кремень). Відповідно до нової концепції підготовки магістрів освітні програми підготовки магістрів поділені на: дослідницькі (поглиблення досліджень в одній з наукових галузей – 2 роки навчання), професійні (розвиток професійних та формування управлінських компетентностей – 1,5 роки навчання), кар'єрні (покращення теоретичних і практичних знань для кар'єрного зростання та підготовки до управлінської діяльності – 1-1,5 роки навчання). Магістр має бути підготовленим до професійної діяльності в науково-дослідних інститутах, лабораторіях на посадах наукових співробітників, викладачів вищих навчальних закладів (Я. Хомик). Проблемними питаннями залишаються визначення шляхів забезпечення сформованості готовності майбутніх магістрів до науково-дослідницької діяльності.

Аналіз літературних джерел дав підстави зазначити, що у майбутнього магістра повинні бути сформовані такі якості: аналітично, логічно та критично мислити, мати комунікативні здібності, емоційно-вольову стійкість, теоретичну та практичну професійну компетентність, самостійність у прийнятті рішень та цілеспрямованість, відповідальність, інформаційну компетентність, бажання постійно навчатися, мотивацію до успіху, адекватну самооцінку, професійну культуру, самоактуалізацію (Л. Воротняк, Р. Гейзерська, О. Гура). Навчальний план магістерської підготовки взаємопов'язаний з навчальними планами підготовки бакалаврів і спеціалістів та надає випускникові знання, уміння й навички наукової, педагогічної й дослідницької діяльності (М. Дарманський). Але питання підготовки майбутніх магістрів до науково-дослідної діяльності потребує додаткового опрацювання.

Майбутній магістр гуманітарного профілю у теоретичному плані має володіти знаннями основ загальнотеоретичних, гуманітарних та спеціальних дисциплін, досконало знати державну мову, чітко, лаконічно і грамотно викладати свої думки як в усному діалозі чи виступі, так і письмово, вміти спілкуватися іноземними мовами (англійською, німецькою чи французькою, російською), читати і перекладати журнальні газети та інші тексти в галузі науки, техніки та

суспільства (Я. Хомик). Для нього характерне творче мислення, чіткість формулювання новизни процесу одержання відомого результату, вміння долати логічний розрив на шляху від умови задачі до її розв'язання, обґрунтовувати стійку і тривалу або більш короткочасну, але дуже сильну мотивацію (А. Посторонко).

Практична підготовка магістра гуманітарного профілю передбачає формування готовності до постійного професійного самовдосконалення, активної позиції в забезпеченні власного кар'єрного зростання. Під час навчання у магістратурі у майбутніх фахівців формуються уміння розробляти і реалізовувати програму професійного самовиховання, творчо працювати над удосконаленням власних професійних здібностей (ділових, комунікативних, рефлексивних, пізнавальних, виконавських, творчо-конструктивних та ін.) Магістрант повинен оволодіти методиками розвитку креативного мислення, мати сформовані комунікативні уміння та уміння здійснювати рефлексивне управління педагогічним персоналом, володіти усним і письмовим діловим мовленням, рефлексивним і нереліксивним слуханням (Н. Волкова, Л. Воротняк).

Перелік основних вимог до магістра педагогічної освіти вміщує: обізнаність із основними світоглядними теоріями та концепціями у галузі гуманітарних і соціально-економічних наук, уміння аналізувати та використовувати методи цих наук у різних видах професійної та соціальної діяльності; готовність до продовження навчання, професійної діяльності в умовах іншомовного середовища; володіння навичками наукової організації праці та застосування комп'ютерної техніки у професійній діяльності; здатність самостійно опановувати нові знання; достатню підготовку для складання і використання в практичній діяльності різних методик викладання навчальних дисциплін (М. Дарманський, О. Коханко).

Детально розроблено п'ять форм науково-дослідницької діяльності майбутніх магістрів: участь у роботі наукових гуртків, проблемних груп, творчих секцій, лабораторій, студентського науково-творчого товариства; виконання держбюджетних або госпрозрахункових наукових робіт, проведення досліджень у межах творчої співпраці кафедр, факультетів; робота у студентських інформаційно-аналітичних центрах, конструкторських та перекладацьких бюро; лекторська, рекламна діяльність; участь у наукових конференціях, конкурсах, олімпіадах; підготовка публікацій за результатами досліджень (Н. Козак).

Визначено, що освітньо-професійна програма магістерської підготовки містить освітній та науково-дослідний компоненти. Освітній компонент спрямований на формування більш цілісного, поглибленого бачення професійної діяльності, широту та фундаментальність освіти, максимальну наближеність її до сучасного рівня наукових знань у відповідній галузі. Науково-дослідний компонент програми пов'язаний з науковою проблематикою кафедри (О. Кривельова). Основними функціями науково-дослідницької діяльності є: аналітична,

орієнтаційна, прогностична, інформаційна, інноваційна, моделююча, системоутворююча, рефлексивна, оптимізуюча (В. Краєвський, Н. Кузьміна, В. Сластьонін).

Однією із складових науково-дослідницької діяльності є виконання магістерської роботи. Магістерська робота є закінченим науковим дослідженням і характеризується внутрішньою єдністю її складових та свідчить про готовність магістранта до виконання самостійної наукової або творчої професійної діяльності, яка здійснюється протягом усього терміну навчання в магістратурі під керівництвом наукового керівника та є інтегральним показником якості підготовки майбутнього фахівця. Для її виконання кожен магістрант має знати і пройти такі етапи: *попередній*, основними завданнями якого є: аналіз проблемної ситуації, виявлення рівня опису її в науковій літературі; визначення об'єкта, предмета дослідження, формулювання його основної мети і завдань; висунення гіпотез; розробка програми дослідження; *концептуально-методологічний*, який передбачає розгортання програми дослідження в концепцію, пошук і відбір діагностичних методик, адекватних завданням; *організаційно-практичний* - охоплює реалізацію дослідно-експериментальної частини науково-дослідницької роботи, підготовку звітних матеріалів відповідно до завдань; *узагальнюючий*, основними завданнями якого є аналіз отриманих результатів, обґрунтування істинності чи помилковості висунутих гіпотез, оформлення результатів науково-дослідницької роботи у вигляді наукового звіту. Етап *розповсюдження інноваційного педагогічного досвіду* передбачає підготовку та реалізацію проекту розповсюдження інноваційного педагогічного досвіду (О. Герасимчук).

Перспективним напрямом формування готовності майбутніх магістрів до науково-дослідницької діяльності є використання інформаційно-комунікаційних технологій з метою створення єдиного інформаційного середовища. Це забезпечить формування інформаційної культури, адже кожен магістрант об'єктивно стає не тільки користувачем, а й носієм інформації (В.Тушева). Аналіз зарубіжних Інтернет-ресурсів дозволяє з'ясувати потенційні можливості розвитку вітчизняної магістерської підготовки за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій. В онлайн-програмі підготовки магістрів в Університеті штату Аризона (комерційний сайт <http://www.masterguide.org>) можна знайти і порівняти основні магістерські програми Великобританії, Франції, Німеччини, Бельгії, Італії, Фінляндії, Данії, Швеції. Заслуговує на увагу організація італійського сайту (Alma Channel) з курсу «Магістр з проблем співробітництва у міжнародній освіті» (Master sulla dimensione educativa della cooperazione internazionale). Особливо корисними для магістрантів є розділи стосовно грантів, MBA (Master of Business Administration) та поради молодим науковцям щодо участі у міжнародних конференціях/семінарах і написання грантових заявок. Усі вимоги до організації комп'ютерного інформаційного простору можна задовольнити за допомогою використання різноманітних сервісів, служб, додатків, порталів тощо. Для прикладу можна побудувати комп'ютерний інформаційний простір, використовуючи служби

пакету «Google Apps for Education», науковий відео контент та канали Інтернет-сервісу youtube (О. Герасимчук).

На основі проведеного педагогічного діагностування встановлено, що лише 85% майбутніх магістрів гуманітарного профілю розуміють наявність тісного зв'язку між науково-дослідницькою діяльністю та їхнім ставленням до майбутньої професійної діяльності. При опитуванні виявлено проблеми магістрантів, які пов'язані з уміннями організувати власну науково-дослідницьку діяльність, працювати в інформаційному середовищі.

У другому розділі – «Обґрунтування педагогічних умов формування готовності до науково-дослідницької діяльності майбутніх магістрів гуманітарного профілю у інформаційному середовищі» – охарактеризовано компоненти, критерії та показники сформованості готовності до науково-дослідницької діяльності, визначено педагогічні умови та розглянуто авторську модель формування такої готовності.

Виокремлені у дослідженні компоненти (мотиваційний, комунікативно-інформаційний, креативний, операційно-діяльнісний) дали змогу повно охарактеризувати готовність до науково-дослідницької діяльності майбутніх магістрів гуманітарного профілю. *Мотиваційний* компонент забезпечує передумови для реалізації інших структурних компонентів та визначає позитивне ставлення до науково-дослідницької діяльності у межах обраної професії. До основних *критеріїв* віднесено: позитивне ставлення до науково-дослідницької діяльності, потреба у застосуванні засобів інформаційного середовища; усвідомлене прагнення до опанування наукових знань. *Комунікативно-інформаційний* компонент передбачає обмін інформацією, забезпечення виховного впливу, організацію науково-дослідницької діяльності за допомогою комунікативних засобів (А. Мудрик). Основними *критеріями* цього компонента визначено: ступінь міжособистісного наукового спілкування; сформованість комунікативних умінь у інформаційному середовищі. Для цього компонента особливу роль відіграє дистанційне спілкування (Л. Бабічева). *Креативний компонент* готовності майбутніх магістрів гуманітарного профілю до науково-дослідницької діяльності забезпечує творче зростання майбутнього магістра та сприяє його науково-дослідницькій самореалізації, активізує його особистісний потенціал, саморозвиток. До основних *критеріїв* креативного компонента готовності до науково-дослідницької діяльності належать: розвиток науково-дослідницької творчості; науково-дослідницька культура у гуманітарній сфері (О. Гура). *Операційно-діяльнісний (практичний) компонент* передбачає оволодіння майбутніми магістрами гуманітарного профілю низкою науково-дослідницьких методів, прийомів та організаційних форм. Під час формування практичних умінь та навичок особлива роль відводиться самовихованню. До основних *критеріїв* належать: наявність фахових знань; вибір і застосування оптимальних методів, прийомів та організаційних форм при організації науково-дослідницької діяльності (Л. Воротняк).

У процесі дослідження визначено рівні сформованості готовності до науково-дослідницької діяльності. *Високий рівень* – передбачає усвідомлення важливості науково-дослідницької діяльності, розвинуту здатність до інновацій, творче ставлення до науково-дослідницької діяльності та володіння логікою наукового дослідження. Для магістрів із *достатнім рівнем* відчутний спрямований інтерес до цієї діяльності, що передбачає реалізацію принципово нових ідей, проте їм притаманна дещо завищена самооцінка власної науково-дослідницької діяльності, що спричиняє загострену реакцію на об'єктивну оцінку результатів з боку наукового керівника. *Середній рівень* характеризується володінням методами аналітико-синтетичної переробки інформації й алгоритмами інформаційного пошуку, загальними технологіями підготовки й оформлення результатів науково-дослідницької діяльності, розвинутою здатністю до освоєння програмних продуктів, можливе самостійне оволодіння знаннями, вміннями і навичками зі свого фаху при зовнішньому спонуканні. *Низький рівень* передбачає наявність несистематизованих наукових знань та дослідницьких умінь, відсутнє цілісне бачення системного аналізу і прогнозування власної науково-дослідницької діяльності, а також несформована здатність до словесних аналогій та професійного діалогу.

Визначено педагогічні умови забезпечення ефективності підготовки майбутніх магістрів. Першою педагогічною умовою обрано *створення інформаційного середовища ВНЗ на засадах особистісно-орієнтованого підходу*. У наукових працях зустрічаються різні класифікації інформаційного середовища: інформаційно-освітнє, інформаційно-навчальне, інформаційне середовище закладу освіти (А. Андреев, В. Биков, Ю. Жук, М. Сухорукова). Інформаційне середовище закладу освіти це педагогічно та технічно організована інформаційна взаємодія учасників освітнього процесу, яка поєднує компоненти інформатизації основних видів діяльності суб'єктів навчання (О. Пехота). Розв'язували проблему шляхом організації роботи магістрантів у інформаційному середовищі за допомогою інтеграції інформації на традиційних і електронних носіях, комп'ютерно-телекомунікаційних технологій. Для цього створювали структуровані електронні сховища даних, підтримували традиційний і дистанційний навчальний процес, створювали комунікаційну мережу всередині навчального закладу, оперативно контролювали й керували навчальним процесом.

Науково-дослідницька діяльність майбутнього магістра в інформаційному середовищі на засадах особистісно-орієнтованого підходу передбачала безпосередню взаємодію наукового керівника та магістранта. Науковий керівник має можливість в інформаційному середовищі користуватися соціальними мережами, блогами, чатами, рекомендувати посилання у мережі Інтернет, оновлювати бази даних, оголошувати та проводити он-лайн консультації та он-лайн наукові конференції.

Наступною педагогічною умовою було обрано *поетапне формування у майбутніх магістрів гуманітарного профілю позитивного внутрішнього ставлення до науково-дослідницької діяльності в інформаційному середовищі*. Її реалізація проводилась у декілька етапів. I етап – підготовчий. На цьому етапі формувались елементарні уявлення про вимоги до науково-дослідницької діяльності, відбувалось перше знайомство з науковими керівниками, науковими проблемами, що є актуальними на теперішній час, з нормами оформлення наукових праць, правилами організації педагогічного дослідження. II етап полягав у формуванні позитивного ставлення до науково-дослідницької діяльності. Головними завданнями було формування мотивів науково-дослідницької діяльності, інтересу до наукових знань, озброєння майбутніх магістрів гуманітарного профілю способами організації науково-дослідницької діяльності. III етап передбачав формування у майбутнього магістра позитивного ставлення до науково-дослідницької діяльності на основі мотивів соціального значення.

Третя педагогічна умова – *впровадження компетентнісного підходу у підготовку майбутніх магістрів гуманітарного профілю до науково-дослідницької діяльності*. Дослідження показали, що компетентнісний підхід до науково-дослідницької діяльності магістрантів посилює її практичну орієнтованість, підкреслює роль наукового досвіду, вмінь практично реалізувати дослідження, акцентує увагу на результатах освіти, розглядаючи їх як здатність людини вирішувати життєві й професійні ситуації (І. Матійків). Ця умова реалізовувалася через використання вправ, вирішення професійних ситуацій та проблемних завдань.

Для впровадження четвертої педагогічної умови використано інтеграцію навчальних дисциплін. З'ясовано, що інтеграція навчальних дисциплін у вищих навчальних закладах з метою формування готовності до науково-дослідницької діяльності майбутніх магістрів відбувається стихійно. Основними причинами цього є стислість курсів за обсягом годин, недостатня інформованість про переваги інтеграції навчальних дисциплін. Було визначено, що інтеграція навчальних дисциплін «Педагогіка», «Основи наукових досліджень», практики (навчальна, педагогічна), курсова робота, котрі знаходять своє продовження у дисциплінах «Вища освіта і Болонський процес», «Філософія науки», «Педагогіка вищої школи», «Методологія та методика педагогічного дослідження», «Менеджмент та маркетинг сучасної освіти», «Превентивна педагогіка»; «Іноземна мова професійного спрямування», «Актуальні проблеми педагогіки початкового навчання» дає позитивний ефект. З метою забезпечення максимальної інтеграції розроблено спецкурс «Практикум. Вступ до написання магістерської роботи». Зміст спецкурсу базується на освітньо-кваліфікаційних характеристиках, навчальних програмах і планах підготовки магістрантів гуманітарного профілю. Необхідність упровадження такого спецкурсу обумовлена низьким рівнем сформованості практичних умінь науково-дослідницької діяльності та результатами опитування наукових керівників магістерських робіт. Під час розробки спецкурсу

було поставлено за мету сформувати наступні важливі для науково-дослідницької діяльності практичні уміння: *інформаційні, практичні, аналітико-синтетичні; комунікативні, прогностичні, діагностичні* (О. Земка).

Вивчення спецкурсу «Практикум. Вступ до написання магістерської роботи», відбувається протягом вересня, поки майбутні магістри гуманітарного профілю визначаються із темою магістерської роботи. Розроблений спецкурс розрахований на 36 год. (1 кредит). При підготовці до практичних занять магістрантам пропонується: самостійно визначити науковий апарат досліджень магістерських робіт та здійснити їх детальний аналіз; визначити ключові слова, необхідні для формування мети, завдань, об'єкта, предмета; ознайомитися зі словами-кліше. Спецкурс охоплював сім тем практичних робіт, під час виконання яких використовувалися наступні методи навчання: дискусія, «мозкова атака», аналіз конкретних ситуацій, бесіда, метод проектів.

На наступному етапі дослідження розробляли модель формування готовності майбутніх магістрів до науково-дослідницької діяльності у інформаційному середовищі. Необхідність розробки моделі обумовлена низьким рівнем такої готовності. При її розробці враховано наступні принципи навчання у вищій школі: науковість, систематичність, активність, самостійність, раціональність та наступність. Серед педагогічних підходів використано системний, діяльнісний, індивідуальний, компетентнісний та інтеграційний.

У процесі дослідження розглянуто три спеціальності гуманітарного профілю: 8.010101 Дошкільне виховання, 8.010102 Початкове навчання, 8.02020401 Музичне мистецтво. На першому етапі дослідження проаналізовано освітньо-кваліфікаційні характеристики за цими спеціальностями і визначено, що магістр педагогічної освіти (викладач дошкільної педагогіки, вчитель початкових класів, викладач музичного мистецтва) може викладати фахові дисципліни в педагогічних коледжах, інститутах, університетах, має бути готовим до проведення наукових досліджень з актуальних проблем освіти і професійно-педагогічної підготовки фахівців та професіоналів з дошкільного і шкільного виховання.

Модель педагогічного процесу (рис. 1) має вигляд структурно-логічної схеми, на якій представлено окремі його компоненти, складові інформаційного середовища, мету, методи і засоби, вміння, шляхи активізації процесу, компоненти, критерії і рівні, результат. Модель є дієвою за визначених педагогічних умов і складових інформаційного середовища (кадрове та матеріально-технічне забезпечення, інформаційна культура учасників процесу, комп'ютерний інформаційний простір).

Рис. 1. Модель формування готовності майбутніх магістрів гуманітарного профілю до науково-дослідницької діяльності в інформаційному середовищі

У третьому розділі – «Реалізація і результативність педагогічних умов і моделі формування готовності до науково-дослідницької діяльності майбутніх магістрів гуманітарного профілю в інформаційному середовищі» – розглянуто методику проведення експериментального дослідження та аналіз результатів.

Дослідно-експериментальну роботу було організовано протягом 2009-2012 рр. Загалом у дослідженні були задіяні 133 майбутніх магістри за спеціальностями: «Дошкільне виховання», «Початкове навчання», «Музичне мистецтво», з яких були сформовані експериментальна (ЕГ) та контрольна (КГ) групи. Чисельність експериментальної та контрольної груп відповідно була 65 та 68 магістрантів. Педагогічний експеримент здійснювався у декілька етапів: *підготовчий, основний, підсумковий і результативний*. Використано параметричний метод оцінювання ефективності педагогічних умов формування готовності майбутніх магістрів до науково-дослідницької діяльності у інформаційному середовищі, що передбачав зіставлення двох ключових параметрів: якості підготовки фахівців до експериментального впровадження; якості підготовки фахівців на закінчення формувального експерименту.

Установлено, що розроблена модель: *забезпечує* формування позитивних мотивів до науково-дослідницької діяльності, потребу в самовдосконаленні, актуалізацію особистого науково-дослідницького досвіду і включення його у зміст дослідницької діяльності; *містить* механізми управління процесом науково-дослідницької діяльності майбутніх магістрів гуманітарного профілю, спрямованого на розвиток особистості майбутнього фахівця та набуття ним умінь науково-дослідницької діяльності; *сприяє* виявленню індивідуальних результатів науково-дослідницької діяльності і передбачає їх корекцію у процесі виконання магістерської роботи в умовах інформаційного середовища.

Для аналізу динаміки сформованості готовності до науково-дослідницької діяльності майбутніх магістрів гуманітарного профілю у інформаційному середовищі зроблено усереднення значень сформованості всіх компонентів, як на вхідному етапі (ВК) так і на підсумковому (ПК) та індивідуальні показники сформованості кожного компонента в майбутніх магістрів КГ та ЕГ (табл. 1).

Таблиця 1

Результативність формування готовності до науково-дослідницької діяльності майбутніх магістрів гуманітарного профілю в інформаційному середовищі

Групи	К-сть майбутніх магістрів (КМ)	Рівні готовності до науково-дослідницької діяльності								
		Високий		Достатній		Середній		Низький		Середній бал
		КМ	%	КМ	%	КМ	%	КМ	%	
КГ(ВК)	68	2	2,94	9	13,24	23	33,82	34	50	2,75
КГ(ПК)	68	4	5,88	12	17,65	26	38,24	26	38,24	2,91
ЕГ(ВК)	65	1	1,54	8	12,31	27	41,54	29	41,62	2,71

ЕГ(ПК)	65	11	16,92	21	32,31	28	43,08	5	7,69	3,58
--------	----	----	-------	----	-------	----	-------	---	------	------

Аналіз числових показників таблиці засвідчує позитивні зміни у формуванні готовності до науково-дослідницької діяльності майбутніх магістрів гуманітарного профілю у інформаційному середовищі. До прикладу, кількість майбутніх магістрів гуманітарного профілю з високим рівнем сформованості готовності до науково-дослідницької діяльності в КГ зросла від 2,94% до 5,88%, а в ЕГ – від 1,54% до 16,92%

Результатом упровадження моделі стали кількісні й якісні зміни показників готовності до науково-дослідницької діяльності майбутніх магістрів гуманітарного профілю у інформаційному середовищі. Це підтверджується такими проявами: зріс інтерес майбутніх магістрів до науково-дослідницької діяльності, збільшилася кількість магістрантів, які беруть участь у науково-практичних конференціях, конкурсах наукових робіт, олімпіадах, зросла кількість наукових публікацій.

ВИСНОВКИ

На підставі здійсненого дослідження теоретично обґрунтовано і практично вирішено проблему формування готовності до науково-дослідницької діяльності майбутніх магістрів гуманітарного профілю у інформаційному середовищі. Одержані результати дозволили зробити загальні висновки.

1. Аналіз психолого-педагогічної літератури дозволив виділити основні педагогічні підходи науковців до сутності та змісту наукових категорій, які використані у дослідженні (індивідуальний, системний, діяльнісний, компетентісний та інтеграційний). Сучасна підготовка магістрів передбачає теоретичне навчання, практичну підготовку та магістерську роботу і спрямована на створення умов для творчого розвитку обдарованої особистості та підготовку фахівців за такими напрямками діяльності: науково-дослідним, науково-педагогічним, управлінським. Науково-дослідницька діяльність майбутніх магістрів гуманітарного профілю – це один із найважливіших засобів ефективної підготовки фахівців через оволодіння основ професійної творчої діяльності, методів, прийомів і навичок виконання науково-дослідницьких робіт, розвитку креативності, самостійності, здібності швидко орієнтуватися в соціально-економічних ситуаціях. Вона охоплює два взаємопов'язаних елементи (навчання елементів дослідницької діяльності, організації і методики наукової творчості; наукові дослідження, які здійснюють під керівництвом професорсько-викладацького складу) та передбачає певні етапи (попередній, концептуально-методологічний, організаційно-практичний, узагальнюючий, етап розповсюдження інноваційного педагогічного досвіду).

Під інформаційним середовищем майбутнього магістра гуманітарного профілю будемо розуміти систему інформаційно-комунікаційних та традиційних засобів, спрямованих на

організацію навчальної діяльності. До складових інформаційного середовища майбутнього магістра гуманітарного профілю віднесено: комп'ютерний інформаційний простір, основою якого є інформаційно-комунікаційні технології; інформаційну культуру як засіб спілкування у інформаційному середовищі; кадрове забезпечення.

2. У процесі розгляду різних підходів до виділення компонентів готовності до науково-дослідницької діяльності майбутніх магістрів гуманітарного профілю та сучасних тенденцій розвитку інформаційного суспільства визначено й удосконалено компоненти та критерії формування готовності до науково-дослідницької діяльності майбутніх магістрів гуманітарного профілю у інформаційному середовищі: мотиваційний компонент (забезпечує передумови для реалізації інших структурних компонентів та визначає позитивне ставлення до науково-дослідницької діяльності у межах обраної професії); комунікативно-інформаційний (передбачає обмін інформацією, забезпечення виховного впливу, організацію науково-дослідницької діяльності за допомогою комунікативних засобів); креативний (сприяє науково-дослідницькій самореалізації, активізує особистісний потенціал, саморозвиток); операційно-діяльнісний (передбачає володіння низкою науково-дослідницьких методів, прийомів та організаційних форм, що є необхідними для науково-дослідницької діяльності). Основними критеріями виокремлених компонентів обрано: позитивне ставлення до науково-дослідницької діяльності, потреба у застосуванні засобів інформаційного середовища; ступінь міжособистісного наукового спілкування; розвиток науково-дослідницької творчості; наявність фахових знань. Готовність до науково-дослідницької діяльності майбутніх магістрів гуманітарного профілю визначалася за високим, достатнім, середнім і низьким рівнями.

3. На основі аналізу літературних джерел визначено та теоретично обґрунтовано сукупність педагогічних умов формування готовності до науково-дослідницької діяльності майбутніх магістрів гуманітарного профілю у інформаційному середовищі: створення інформаційного середовища ВНЗ на засадах особистісно-орієнтованого підходу; поетапне формування у майбутніх магістрів гуманітарного профілю позитивного внутрішнього ставлення до науково-дослідницької діяльності в інформаційному середовищі; впровадження компетентнісного підходу у підготовку майбутніх магістрів гуманітарного профілю до науково-дослідницької діяльності; спрямованість спецкурсу «Практикум. Вступ до написання магістерської роботи» на вдосконалення практичних умінь науково-дослідницької діяльності магістрантів гуманітарного профілю. Для реалізації визначених педагогічних умов було: створено комунікаційну мережу інформаційного середовища навчального закладу; здійснено поетапне переведення зовнішньої мотивації магістрантів до науково-дослідницької діяльності у внутрішню; розроблено комплекс вправ на вирішення професійних ситуацій і проблемних завдань; впроваджено спецкурс «Практикум. Вступ до написання магістерської роботи». Характерною спільною ознакою для педагогічних умов є

вмотивована включеність магістрантів в науково-дослідницьку діяльність. Результати досліджень показали їх дієвість.

4. На основі авторського бачення розроблено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність моделі формування готовності до науково-дослідницької діяльності майбутніх магістрів в інформаційному середовищі. У нашому баченні модель формування готовності магістрантів гуманітарного профілю до науково-дослідницької діяльності в інформаційному середовищі має вигляд структурно-логічної схеми. Складовими моделі є: мета, напрями підготовки майбутніх магістрів гуманітарного профілю, методи і засоби, сформовані уміння, шляхи активізації науково-дослідницької діяльності, педагогічні умови, складові інформаційного середовища, компоненти, рівні готовності, результат. Доведено, що модель є ефективною за використання педагогічних умов і складових інформаційного середовища.

5. Ефективність запровадженої моделі визначено за результатами формувального експерименту. Здійснений аналіз результатів дослідження свідчить про те, що навчання згідно з розробленою моделлю призвело до позитивних змін. Збільшення відсоткового приросту майбутніх магістрів гуманітарного профілю ЕГ, які володіють високим, достатнім та середнім рівнями готовності до науково-дослідницької діяльності у інформаційному середовищі, становить відповідно 15,38%, 20% та 1,54%, в той час, як показники для КГ – 2,94%, 4,41% та 4,36% відповідно, причому спостерігається зменшення кількості майбутніх магістрів, що перебувають на низькому рівні – відповідно 11,76% (КГ) та 33,93% (ЕГ). Для аналізу статистичних даних використано метод порівняння дисперсій за допомогою F критерію, який дав змогу довести, що результати експериментального дослідження є достовірними з вірогідністю більшою, ніж 99,99%. Отже, ефективність підготовки майбутніх магістрів гуманітарного профілю залежить від цілеспрямованого застосування запропонованих в дисертаційному дослідженні моделі та педагогічних умов.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів, пов'язаних із професійною підготовкою майбутніх магістрів. Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у створенні цілісної системи таких педагогічних умов і технологій навчання, за яких у магістрантів гуманітарного профілю можна сформулювати стійкі внутрішні мотиви до професійного зростання і самовдосконалення, глибокі знання і практичні вміння, що знайде відображення у сформованості належного рівня науково-дослідницької компетентності.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації

1. Бопко І. З. До питань підготовки майбутніх магістрів гуманітарного профілю / І. З. Бопко // Нові технології навчання : [наук. – метод. зб.] : в 2 – х ч. – Київ ; Вінниця : Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України,

Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки, 2011. – Вип. 69. – Частина I. – С. 157–160.

2. Бопко І. З. Роль науково-дослідницької діяльності при підготовці магістрів гуманітарного профілю / І. З. Бопко // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія : Педагогіка і психологія : [зб. статей]. – Ялта : РВВ КГУ, 2011. – Вип. 33. – Ч. 2. – С. 102–107.

3. Бопко І. З. Складові інформаційного середовища майбутніх магістрів гуманітарного профілю / І. З. Бопко // Науковий вісник Чернівецького університету : [збірник наукових праць] наук. ред. І.С. Руснак. – Чернівці, 2011. – Вип. 566. Педагогіка та психологія. – С. 15–20.

4. Бопко І. З. Компоненти, критерії та показники готовності майбутніх магістрів гуманітарного профілю до науково-дослідницької діяльності у інформаційному середовищі / І. З. Бопко // Вісник Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля. – 2012. – Ч. 1. – №8 (179). – С. 240–246.

5. Бопко І. З. Спецкурс «Практикум. Вступ до написання магістерської роботи», методи його вивчення / І. З. Бопко // Науковий вісник Чернівецького університету : [збірник наукових праць] наук. ред. І.С. Руснак. – Чернівці, 2012. – Вип. 627. Педагогіка та психологія. – С. 13–21.

6. Бопко І. З. Модель педагогічної технології формування готовності майбутніх магістрів до науково-дослідницької діяльності в інформаційному середовищі / І. З. Бопко // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітніх школах: зб. наук. пр. / редкол. : Т.І. Сущенко (голова ред.) та інш. – Запоріжжя. – 2012. – Вип.25 (78). – С. 463–467.

7. Бопко І. З. Педагогічні умови формування готовності майбутніх магістрів до науково-дослідницької діяльності / І. З. Бопко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота. – 2012. – №24.– С. 25–27.

8. Бопко І. З. Стан готовності майбутніх магістрів гуманітарного профілю до науково-дослідницької діяльності / І. З. Бопко // Наукові записки. Серія : Педагогічні науки. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. – Випуск 108. – Частина I. – С. 6–10.

Опубліковані праці апробаційного характеру

9. Бопко І. З. Рівень сформованості компонентів готовності до науково-дослідницької діяльності майбутніми магістрами гуманітарного профілю / І. З. Бопко // Materiály VIII mezinárodní vědecko – praktická conference «Dny vědy – 2012». – Díl 26. (27.03 – 05.04, Praha). Pedagogika: Praha. Publishing House «Education and Science» s. r. o – 2012. – С. 88–91.

Анотації

Бопко І.З. Формування готовності до науково-дослідницької діяльності майбутніх магістрів гуманітарного профілю в інформаційному середовищі. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Тернопіль, 2013.

У дослідженні розглянуто проблему підготовки майбутніх магістрів гуманітарного профілю до науково-дослідницької діяльності в інформаційному середовищі. Визначено компоненти (мотиваційний, комунікативно-інформаційний, креативний, операційно-діяльнісний) та рівні сформованості готовності до науково-дослідницької діяльності (високий, достатній, середній, низький). Теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено комплекс педагогічних умов формування такої готовності: створення інформаційного середовища ВНЗ на засадах особистісно-орієнтованого підходу; поетапне формування у майбутніх магістрів гуманітарного профілю позитивного внутрішнього ставлення до науково-дослідницької діяльності в інформаційному середовищі; впровадження компетентнісного підходу у підготовку майбутніх магістрів гуманітарного профілю до науково-дослідницької діяльності; спрямованість спецкурсу «Практикум. Вступ до написання магістерської роботи» на вдосконалення практичних умінь науково-дослідницької діяльності магістрантів гуманітарного профілю. Результати досліджень показали їх ефективність у процесі підготовки майбутніх магістрів гуманітарного профілю. Розроблено модель формування готовності майбутніх магістрів до науково-дослідницької діяльності, яка є дієвою за наявності педагогічних умов.

Ключові слова: майбутні магістри гуманітарного профілю, педагогічні підходи, науково-дослідницька діяльність, педагогічні умови, компоненти, критерії, інформаційне середовище, модель формування готовності.

Бопко И.З. Формирование готовности к научно-исследовательской деятельности будущих магистров гуманитарного профиля в информационной среде. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание научной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Тернопольский национальный педагогический университет имени Владимира Гнатюка, Министерство образования и науки, молодежи и спорта Украины, Тернополь, 2013.

В исследовании рассмотрена проблема подготовки будущих магистров гуманитарного профиля к научно-исследовательской деятельности в информационной среде. Анализ психолого-

педагогической литературы позволил выделить основные педагогические подходы ученых (индивидуальный, системный, деятельностный, компетентностный, интеграционный) к сути и содержанию научных категорий, которые использованы в исследовании. Современная подготовка магистров предусматривает теоретическое обучение (нормативные и избранные дисциплины), практическую подготовку и магистерскую работу (научно-исследовательская работа) и направлена на создание условий для творческого развития одаренной личности и подготовку магистров по таким направлениям деятельности: научно-исследовательская (творческая), научно-педагогическая, управленческая (производственная). К особенностям подготовки будущих магистров гуманитарного профиля относят: способность творчески мыслить; овладевать методами и методиками исследований; способность к научному анализу полученных результатов; умения оценивать возможности использования полученных результатов в научной и практической деятельности; овладение современными информационными технологиями осуществления исследований.

Теоретически обоснован и экспериментально проверен комплекс педагогических условий такой готовности: создание информационной среды вуза на основе личностно-ориентированного подхода; поэтапное формирование у будущих магистров гуманитарного профиля положительного внутреннего отношения к научно-исследовательской деятельности в информационной среде, внедрение компетентностного подхода в подготовку будущих магистров гуманитарного профиля к научно-исследовательской деятельности; направленность спецкурса «Практикум. Введение в написание магистерской работы» на совершенствование практических умений научно-исследовательской деятельности магистрантов гуманитарного профиля.

Разработана модель формирования готовности будущих магистров к научно-исследовательской деятельности, которая имеет вид структурно-логической схемы. Составляющими модели являются: цель, направления подготовки будущих магистров гуманитарного профиля, методы и средства, сформированные умения, пути активизации научно-исследовательской деятельности, педагогические условия, составляющие информационной среды, компоненты, уровни готовности, результат.

Выделены и исследовались компоненты: мотивационный (обеспечивает предпосылки для реализации других структурных компонентов и определяет положительное отношение к научно-исследовательской деятельности в пределах избранной профессии); коммуникативно-информационный (предполагает обмен информацией, обеспечение воспитательного влияния, организацию научно-исследовательской деятельности с помощью коммуникационных средств); креативный (благоприятствует научно-исследовательской самореализации, активизирует личностный потенциал, саморазвитие); операционно-деятельностный (предусматривает овладение рядом научно-исследовательских методов, приемов и организационных форм, что является

необходимыми для научно-исследовательской деятельности). Критериями таких компонентов избраны: положительное отношение к научно-исследовательской деятельности, необходимость в применении средств информационной среды, степень межличностного научного общения, развитие научно-исследовательской творчества, наличие профессиональных знаний. Уровнями исследования были: высокий, достаточный, средний и низкий.

Результаты исследований показали эффективность предложенной модели формирования готовности будущих магистров к научно-исследовательской деятельности и педагогических условий.

Ключевые слова: будущие магистры гуманитарного профиля, педагогические подходы, научно-исследовательская деятельность, педагогические условия, компоненты, критерии, информационная среда, модель формирования готовности.

Ворко І. З. Formation of the readiness to scientific and research activity of future masters of humanitarian profile in informational environment. – Manuscript.

Thesis for obtaining scientific Degree of Candidate of Pedagogical Sciences in specialty 13.00.04 – Theory and Methodology of Professional Education, Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatiuk. – Ministry of Education, Science, Youth and Sports of Ukraine. – Ternopil, 2013.

The problem of training of future masters of humanitarian profile for scientific and research activity in informational environment has been viewed in the research. The following components (motivational, communicative and informational, creative, operating and assignment) and formedness of readiness levels to scientific and research activity (high, sufficient, medium, low) have been defined. Theoretically substantiated and experimentally proved the complex of pedagogical conditions for the formation of the activity: creation of higher educational establishment informational environment on the basis of personally oriented approach; step-by-step formation of intuit positive attitude of future masters of humanitarian profile to scientific and research activity in informational environment; application of competency building approach in the preparation process of future masters of humanitarian profile to scientific and research activity; a commitment of specialty course “Workshop. An Introduction to Master Thesis Writing” to improvement of practical scientific and research activity skills of future masters of humanitarian profile. The research results proved their efficiency in the training process of future masters of humanitarian profile. Readiness formation model to scientific and research activity of future masters of humanitarian profile has been worked out, which is effective under the pedagogical conditions.

Key words: future masters of humanitarian profile, pedagogical approaches, scientific and research activity, pedagogical conditions, components, criteria, informational environment, readiness formation model.

Підписано до друку 20.02.2013 р.
Формат 60x84/16.
Папір друк. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 0,9.
Наклад 100 прим. Зам. № 220

Віддруковано у видавничому центрі «Вектор»
46018, м. Тернопіль, вул. Кривоноса, 2 б,
Тел. 8 (0352) 40-08-12
8 (0352) 40-00-63

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої
справи до державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ТР № 33 від 06 грудня 2007 р.
СПД Созанський А.М.